

Warszawa, 31-10-2025 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

KMPT.571.13.2025.WA

Pan

Waldemar Żurek

Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

dostrzegając dotychczasową przychylność Ministerstwa Sprawiedliwości wobec wystąpień Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczących tłumaczenia na język polski kluczowych dokumentów ustanawiających międzynarodowe reguły i wytyczne w zakresie ochrony praw człowieka oraz rozpowszechniania ich polskojęzycznych wersji¹, zwracam się uprzejmie do Pana Ministra z sugestią przetłumaczenia na język polski zrewidowanych w 2020 r. Europejskich Reguł Więziennych (ERW) wraz z towarzyszącym im komentarzem oraz upowszechnienia tego dokumentu.

Europejskie Reguły Więzienne mają nieocenioną wartość w zakresie ochrony praw osób pozbawionych wolności. Doniosłość ERW znajduje odzwierciedlenie m.in. w częstotliwości, z jaką odwołuje się do nich w swoim orzecznictwie Europejski Trybunał Praw Człowieka (ETPC)² oraz Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT).

¹ Wystąpienie generalne RPO do Ministra Sprawiedliwości z 3 grudnia 2021 r. w sprawie przetłumaczenia Zasad Mendeza (KMP.570.8.2021); wystąpienie generalne RPO do Ministra Sprawiedliwości z 4 marca 2024 r. w sprawie przetłumaczenia Reguł z Bangkoku (KMP.571.4.2024); wystąpienie generalne RPO do Ministra Sprawiedliwości z 19 kwietnia 2024 r. w sprawie przetłumaczenia Protokołu stambulskiego (KMP.571.6.2024).

² Zob. np. wyroki ETPC: z 20 października 2016 r. w sprawie Muršić v. Chorwacja, skarga nr 7334/13; z 26 kwietnia 2016 r. w sprawie Murray v. Holandia, skarga nr 10511/10; z 3 marca 2015 r. w sprawie M.C. v. Polska, skarga nr 23692/09.

W dniu 1 lipca 2020 r. Komitet Ministrów na 1380. posiedzeniu delegatów ministrów poddał przeglądowi oraz zrewidował pierwotną wersję Europejskich Reguł Więziennych³. Zaktualizowana wersja stanowi istotny krok w kierunku dostosowania standardów wykonywania kary pozbawienia wolności do współczesnych wyzwań w zakresie ochrony praw człowieka oraz obowiązujących rekomendacji międzynarodowych. Wprowadzone zmiany pozostają w zgodzie zarówno z Regułami Nelsona Mandeli⁴, jak i Regułami z Bangkoku⁵.

Główna rewizja objęła kluczowe obszary Europejskich Reguł Więziennych dotyczące sytuacji kobiet pozbawionych wolności, a także stosowania wobec więźniów środków krępujących swobodę ruchu oraz środków podwyższonego bezpieczeństwa, w tym również odseparowania od pozostałych osadzonych. Ponadto szczególną uwagę poświęcono pozbawionym wolności cudzoziemcom.

Pozostałe zmiany oraz dodatkowe wytyczne zawarte w zrewidowanej wersji ERW dotyczą m.in. aktualizacji reguł związanych z:

- danymi osobowymi osadzonych, ich zakresem, ochroną i sposobem przechowywania,
- składaniem wniosków i skarg,
- organizacją więziennictwa,
- wprowadzeniem uprawnień oraz gwarancji dla niezależnych podmiotów monitorujących, a także podkreśleniem zakazu represji wobec funkcjonariuszy oraz innych osób za udzielenie im informacji.

Mając powyższe na uwadze, Komitet Ministrów już na etapie przyjmowania rekomendacji w zakresie rewizji ERW zalecił, żeby **„rządy państw członkowskich zapewniły, aby to zalecenie i towarzyszący mu komentarz zostały przetłumaczone i rozpowszechnione tak szeroko, jak to możliwe, szczególnie wśród władz sądowych, personelu więziennego i wśród więźniów”**.

³ Zob. Rec(2006)2-rev – Recommendation of the Committee of Ministers to member States on the European Prison Rules (Adopted by the Committee of Ministers on 11 January 2006, at the 952nd meeting of the Ministers' Deputies and revised and amended by the Committee of Ministers on 1 July 2020 at the 1380th meeting of the Ministers' Deputies), <https://search.coe.int/cm?i=09125948801f99f7>.

⁴ Wzorcowe reguły minimalne Organizacji Narodów Zjednoczonych dotyczące postępowania z więźniami (Reguły Nelsona Mandeli), Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ 17 grudnia 2015 r.

⁵ Reguły Narodów Zjednoczonych dotyczące postępowania z kobietami pozbawionymi wolności i środków nieizolacyjnych dla przestępców płci żeńskiej (Reguły z Bangkoku), Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ 21 grudnia 2010 r.

Dostępność oficjalnego tłumaczenia ERW na język polski może przyczynić się do efektywnego ich wdrożenia oraz zwiększyć znajomość ustanowionych standardów, z korzyścią dla publicznej debaty w kwestiach związanych z więziennictwem, procesu stanowienia prawa, efektywności nadzoru i kontroli oraz programów szkoleniowych.

Jestem przekonany, że rozwiązanie to stanowiłoby dodatkowy środek zapobiegawczy. Jak bowiem wskazuje preambuła Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania⁶: „skuteczne zapobieganie torturom oraz innemu okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu wymaga edukacji i połączenia szeregu środków legislacyjnych, administracyjnych, sądowych i innych”. W tym procesie wdrożenie Europejskich Reguł Więziennych odgrywa kluczową rolę.

Dlatego też zwracam się do Pana Ministra o wdrożenie zalecenia Komitetu Ministrów przez oficjalne przetłumaczenie na język polski zrewidowanej wersji Europejskich Reguł Więziennych wraz z towarzyszącym im komentarzem, upowszechnienie tego dokumentu wśród opinii publicznej, sędziów, prokuratorów i personelu więziennego oraz udostępnienie go odpowiednim resortom i samorządom zawodowym dla celów edukacyjnych i szkoleniowych.

Będę wdzięczny za powiadomienie mnie o stanowisku przyjętym przez Pana Ministra w tej sprawie oraz o podjętych działaniach.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

⁶ Protokół fakultatywny do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192).